

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gruodžio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukavienės, Sigitos Rudėnaitės, Gedimino Sagačio (pranešėjas), Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas), Donato Šerno, Algirdo Taminsko ir Jūratės Varanauskaitės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Inlux Service Europe“ kasacinius skundus dėl Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutarties, kuria atsisakyta priimti ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui A. B. (A. B.) dėl darbo ginčo, ir Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutarties, kuria atsisakyta priimti ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui S. K. (S. K.) dėl darbo ginčo, peržiūrėjimo.

Išplėstinė teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių Lietuvos teismų jurisdikciją nagrinėti darbdavio pareikštą ieškinį darbuotojui (užsienio valstybės piliečiui) dėl darbo ginčo po to, kai darbuotojo iniciatyva darbo ginčas Lietuvoje išnagrinėtas ne teismo tvarka, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui A. B., prašydama panaikinti Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos darbo ginčų komisijos (toliau – ir Darbo ginčų komisija) 2022 m. sausio 25 d. sprendimą, priimtą darbo byloje Nr. APS-131-498, dėl darbo užmokesčio išieškojimo ir priteisti iš atsakovo A. B. ieškovei 1400 Eur nuostolių bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
3. Taip pat ieškovė pareiškė ieškinį atsakovui S. K., kuriame prašo panaikinti Darbo ginčų komisijos 2022 m. sausio 25 d. sprendimą, priimtą darbo byloje Nr. APS-131-24938, ir priteisti iš atsakovo S. K. ieškovei 400 Eur žalos bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 19 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-348-969/2022 civilinė byla pagal ieškovės UAB „Inlux Service Europe“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutarties, kuria atsisakyta priimti ieškovės UAB „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui A. B. dėl darbo ginčo, peržiūrėjimo buvo perduota nagrinėti kasacine tvarka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinei septynių teisėjų kolegijai.
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 19 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-349-313/2022](#) civilinė byla pagal ieškovės UAB „Inlux Service Europe“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutarties, kuria atsisakyta priimti ieškovės UAB „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui S. K. dėl darbo ginčo, peržiūrėjimo taip pat buvo perduota nagrinėti kasacine tvarka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinei septynių teisėjų kolegijai ir kreiptasi į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkę spręsti klausimo dėl civilinių bylų Nr. e3K-3-348-969/2022 ir [Nr. e3K-3-349-313/2022](#) sujungimo.
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkės 2022 m. lapkričio 9 d. nutartimi civilinės bylos Nr. e3K-3-348-969/2022 ir [Nr. e3K-3-349-313/2022](#) buvo sujungtos į vieną bylą paliekant vieną naują numerį – e3K-7-348-969/2022.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

Dėl ieškovės ieškinio, pareikšto atsakovui A. B.

7. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. kovo 4 d. nutartimi atsisakė priimti ieškovės ieškinį atsakovui A. B. dėl darbo ginčo kaip neteismingą Lietuvos Respublikos teismams, išaiškino ieškovei, kad darbo ginčo sprendimas priklauso Baltarusijos teismų jurisdikcijai.
8. Teismas nurodė, kad pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – [DK](#)) 215 straipsnio 2 dalį civilinėse bylose, kylančiose dėl darbo ginčų dėl teisės, teisingumas nustatomas pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) taisykles, jeigu Europos Sąjungos darbo teisės normos ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip. Vadovaujantis [DK 215 straipsnio](#) 3 dalimi, jeigu darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, darbdavio inicijuojamas darbo ginčas dėl teisės turi būti nagrinėjamas toje kitoje

valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti šio kodekso nustatyta tvarka.

9. Taip pat teismas nurodė, kad, pagal 1992 m. spalio 20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (toliau – ir Sutartis), teisingumas nustatomas pagal atsakovo gyvenamąją vietą vienoje iš susitarinčiųjų valstybių. Asmens gyvenamąją vietą laikoma vieta, kurioje jis faktiškai dažniausiai gyvena (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 2.16 straipsnio 1 dalis). Gyvenamajai vietai nustatyti yra aktualūs duomenys, susiję su asmens faktiniu buvimu tam tikros valstybės teritorijoje atitinkamu laikotarpiu, be kita ko, duomenys, susiję su šio asmens darbo vieta ([CK](#) 2.16 straipsnio 2 dalis). Teismo vertinimu, besitęsiančių darbo santykių Lietuvoje faktas yra pakankamas pagrindas teismui spręsti dėl darbuotojo gyvenamosios vietos Lietuvoje ir Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti kilusį darbo ginčą dėl teisės, išskyrus atvejus, kai byloje taikytina [DK](#) 215 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta išimtis, jurisdikciją nustatanti pagal darbuotojo nuolatinę gyvenamąją vietą arba pagal susitarimą jau kilus ginčui, kai darbo ginčą kildina darbdavys.
10. Teismas nustatė, kad darbo ginčą Darbo ginčų komisijoje inicijavo pats darbuotojas. Į teismą su ieškiniu, nesutikdamas su Darbo ginčų komisijos sprendimu, kreipėsi ieškovė, kaip darbdavė, ji nurodė, kad atsakovo (darbuotojo) gyvenamosios vietos nežino, tačiau kartu nurodė, jog atsakovas yra Baltarusijos Respublikos pilietis. Remdamasis „Sodros“ duomenimis, teismas nurodė, kad atsakovas Lietuvoje dirbo iki 2021 m. rugpjūčio 6 d. Įrodymų, kad jis būtų realiai gyvenęs Lietuvoje, teismas nenustatė (prašyme Darbo ginčų komisijoje darbuotojas nurodė, kad buvo ieškovės komandiruotas dirbti į Vokietiją), duomenų, kad jis ieškinio teikimo dieną ir šiuo metu dirbtų Lietuvoje ir turėtų joje gyvenamąją vietą, anot teismo, taip pat nėra. Todėl teismas nusprendė, kad atsakovo gyvenamoji vieta yra Baltarusijoje.
11. Be to, teismas pažymėjo, kad nutartyje padaryta išvada, jog ieškovės pareikštas ieškinys neteismingas Lietuvos Respublikos teismams, atitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą praktiką (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#)).
12. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. balandžio 7 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
13. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad nagrinėjama byla turi tarptautinį elementą, kadangi atsakovas yra Baltarusijos pilietis, jo gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikoje yra nežinoma. Anot apeliacinės instancijos teismo, byloje esanti VĮ Registrų centro 2022 m. kovo 3 d. pažyma Nr. GR.3A-1821 apie asmens duomenis patvirtina, kad duomenų apie atsakovą nėra. Atsakovas į Darbo ginčų komisiją kreipėsi prašyme nenurodydamas savo gyvenamosios vietos adresu, jo gyvenamosios vietos adresą taip pat nėra nurodytas ir kituose dokumentuose. Kadangi byloje nustatyta, kad atsakovas yra Baltarusijos pilietis, teismo vertinimu, analizuotinos 1992 m. spalio 20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose normos, šios Sutarties 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog kiekvienos susitariančiosios šalies teismai kompetentingi nagrinėti civilines ir šeimos bylas, jeigu atsakovas turi jos teritorijoje gyvenamąją vietą ir jei ši Sutartis nenustato kitaip.
14. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#) išaiškinta, jog, sprendžiant klausimą dėl užsieniečio, idarbinio Lietuvos, gyvenamosios vietos, atsižvelgiant, kad užsieniečių idarbinima Lietuvoje reglamentuojantys teisės aktai nustato, jog užsieniečiai, siekiantis gauti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje, kuris istatyme nurodytais atvejais yra privalomas užsieniečiui, siekiančiam dalyvauti Lietuvos darbo rinkoje, turėtų Lietuvoje tinkama gyvenamąją patalpa, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kuri atitinka istatyme nurodyta vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto reikalavimą (Lietuvos Respublikos istatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 26 straipsnio 1 dalies 4 punktas, 35 straipsnio 1 dalies 6 punktas), t. y. įtvirtina imperatyvu reikalavimą darbuotojui užsieniečiui darbo santykių Lietuvoje laikotarpiu turėti gyvenamąją vietą Lietuvoje. Atsižvelgiant į nurodytą teisinį reglamentavimą darbvina išvada, kad tuo atveju, jei atsakovas byloje yra užsienio valstybės pilietis, kuriam taikytinas nurodytas reikalavimas, besitęsiančių darbo santykių Lietuvoje faktas yra pakankamas pagrindas teismui spręsti dėl darbuotojo gyvenamosios vietos Lietuvoje ir Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti kilusį darbo ginčą dėl teisės, išskyrus atvejus, kai byloje taikytina [DK](#) 215 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta išimtis, jurisdikciją nustatanti pagal darbuotojo nuolatinę gyvenamąją vietą. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nagrinėjamoje byloje ši išimtis netaikytina, kadangi darbo ginčą dėl teisės Darbo ginčų komisijoje inicijavo pats darbuotojas.
15. Anot apeliacinės instancijos teismo, minėtoje kasacinio teismo nutartyje, kurioje ieškinio priėmimo klausimas perduotas nagrinėti iš naujo, pažymėta, kad teismai netyrė ir nevertino, ar atsakovas ieškinio pareiškimo teismui metu tesė darbo santykius Lietuvoje ir ar pagal galiojančius teisės aktus jam buvo privaloma turėti Lietuvoje gyvenamąją vietą. Šiuo atveju pirmosios instancijos teismas vadovavosi VĮ Registrų centro duomenimis. Pirmosios instancijos teismas taip pat analizavo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – VSDFFV) duomenis, iš kurių matyti, kad atsakovo draudėjas buvo ieškovė laikotarpiu nuo 2021 m. kovo d. iki 2021 m. rugpjūčio 6 d. Duomenų, kad atsakovas turėtų tebesitęsiančius darbo santykius Lietuvos Respublikoje, nėra, todėl šiuo aspektu nėra pagrindo vertinti, kad atsakovas turi gyvenamąją vietą Lietuvoje. Ieškovei nepateikus įrodymų, kad atsakovas turi gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, apeliacinės instancijos teismas nusprendė esant labiau tikėtina aplinkybę, kad atsakovas Lietuvoje gyvenamosios vietos neturi ([CPK](#) 178 straipsnis), todėl konstatavo, jog ginčas nėra teisingas Lietuvos Respublikos teismų jurisdikcijai, o pirmosios instancijos teismas priėmė teisėtą ir pagrįstą nutartį.
16. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad ieškovė klaidingai nurodo ir aiškina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#) pateiktus išaiškinimus, jog vien tai, kad darbuotojas inicijavo darbo ginčą, o darbdavys jį apskundė, automatiškai reiškia, kad ginčas teisingas Lietuvos jurisdikcijai, nes tai laikytina darbo ginčo tąsa, kadangi minėtoje nutartyje kasacinis teismas išsamiai vertino ir atsakovo gyvenamajai vietai nustatyti reikšmingus kriterijus, reglamentuojamus nacionalinėje teisėje.
17. Teismas atkreipė dėmesį, kad darbo ginčus nagrinėjančių organų (darbo ginčų komisijos ir teismo) kompetencijos nustatymo principus reglamentuoja [DK](#) 215 straipsnis. Pagal šio straipsnio 2 dalį, civilinėse bylose, kylančiose dėl darbo ginčų dėl teisės, teisingumas nustatomas pagal [CPK](#) taisykles, jeigu Europos Sąjungos darbo teisės normos ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip. Pagal šio straipsnio 3 dalį, jeigu darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, darbdavio iniciuojamas darbo ginčas dėl teisės turi būti nagrinėjamas toje kitoje valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti šio kodekso nustatyta tvarka. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad [DK](#) 215 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, draudžianti darbdaviui inicijuoti darbo ginčą dėl teisės kitoje nei darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, yra imperatyvi ir laikytina *lex specialis* (specialioji istatymo norma) [DK](#) 215 straipsnio 2 dalies atžvilgiu. Nuo šios nuostatos galima nukrypti tik esant dviem sąlygoms: 1) šalys susitarė kilus ginčą nagrinėti Lietuvoje [DK](#) nustatyta tvarka ir 2) toks susitarimas buvo sudarytas jau kilus ginčui tarp šalių. Nesant šių sąlygų, Lietuvos darbo ginčus nagrinėjantys organai turi atsisakyti nagrinėti tokį ginčą.
18. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad [DK](#) 215 straipsnio 3 dalies nuostata siekiama apsaugoti silpnesniąją darbo sutarties šalį jos interesams palankesnėmis jurisdikcijos taisyklėmis, todėl ji taikytina tik tuo atveju, jei darbo ginčas dėl teisės yra inicijuojamas darbdavio. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turintis darbdavys sudaro darbo sutartį su kitoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčiu darbuotoju, pastarasis bet kada turi teisę inicijuoti individualų darbo ginčą dėl teisės Lietuvos darbo ginčus nagrinėjančiuose organuose. Jei užsienio valstybėje nuolat gyvenantis darbuotojas inicijuoja ginčą darbo ginčų komisijoje Lietuvoje, su šios komisijos sprendimu nesutinkantis darbdavys neprivalo kreiptis į darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismus dėl Lietuvoje darbo ginčų komisijos išnagrinėto ginčo kitokio išsprendimo ([DK](#) 231 straipsnis), kadangi Lietuvoje ikiteisminė tvarka išnagrinėto darbo ginčo perkėlimas į teismus nepradedą naujo darbo ginčo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#)).
19. Atsižvelgdamas į tai, kad darbo ginčo nagrinėjimą ikiteisminė tvarka Darbo ginčų komisijoje Lietuvoje nagrinėjama atveju inicijavo darbuotojas, [DK](#) 215 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta išimtis šioje byloje netaikytina, o sprendžiant dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti kilusį ginčą turi būti vadovujamasi [DK](#) 215 straipsnio 2 dalimi, nukreipiančia į atitinkamas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis (1992 m. spalio

20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose), apeliacinės instancijos teismas pakartojė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog šis ginčas nenagrinėtinas Lietuvos Respublikos teismuose.

Dėl ieškovės ieškinio, pareikšto atsakovui S. K.

20. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. kovo 4 d. nutartimi ieškovės ieškinį atsakovui S. K. dėl darbo ginčo atsisakė priimti ir išaiškino ieškovei, kad darbo ginčo sprendimas priklauso Baltarusijos teismų jurisdikcijai.
21. Teismas nurodė, kad, pagal [DK 215 straipsnio](#) 2 dalį, civilinėse bylose, kylančiose dėl darbo ginčų dėl teisės, teisingumas nustatomas pagal [CPK](#) taisyklės, jeigu Europos Sąjungos darbo teisės normos ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip. Vadovaujantis [DK 215 straipsnio](#) 3 dalimi, jeigu darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, darbdavio inicijuojamas darbo ginčas dėl teisės turi būti nagrinėjamas toje kitoje valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti šio kodekso nustatyta tvarka.
22. Pagal 1992 m. spalio 20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, teisingumas nustatomas pagal atsakovo gyvenamąją vietą vienoje iš susitariančiųjų valstybių. Asmens gyvenamąją vietą laikoma vieta, kurioje jis faktiškai dažniausiai gyvena. Gyvenamajai vietai nustatyti yra aktualūs duomenys, susiję su asmens faktiniu buvimu tam tikros valstybės teritorijoje atitinkamu laikotarpiu, be kita ko, duomenys, susiję su šio asmens darbo vieta. Besitęsiančių darbo santykių Lietuvoje faktas yra pakankamas pagrindas teismui spręsti dėl darbuotojo gyvenamosios vietos Lietuvoje ir Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti kilusį darbo ginčą dėl teisės, išskyrus atvejus, kai byloje taikytina [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta išimtis, jurisdikciją nustatanti pagal darbuotojo nuolatinę gyvenamąją vietą arba pagal susitarimą jau kilus ginčui, kai darbo ginčą kildina darbdavė.
23. Teismo vertinimu, šiuo atveju [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtintos išimties klausimas nesvarstytas, kadangi darbo ginčą Darbo ginčų komisijoje inicijavo pats darbuotojas. Į teismą su ieškiniu, nesutikdama su Darbo ginčų komisijos sprendimu, kreipėsi darbdavė, ji nurodė, kad atsakovo (darbuotojo) gyvenamosios vietos nežino, tačiau kartu nurodė, kad atsakovas yra Baltarusijos pilietis. Pagal VSDFV duomenis, atsakovas Lietuvoje dirbo iki 2020 m. kovo 16 d., įrodymų, kad šio ginčo metu jis būtų realiai gyvenęs Lietuvoje, nėra (prašyme Darbo ginčų komisijoje darbuotojas nurodė, kad buvo ieškovės komandiruotas dirbti į Vokietiją), duomenų, kad jis ieškinio teikimo dieną ir šiuo metu dirbtų Lietuvoje ir turėtų joje gyvenamąją vietą, nėra, todėl teismas nusprendė, kad atsakovo gyvenamoji vieta yra Baltarusijoje.
24. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. balandžio 7 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
25. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad ši byla turi tarptautinį elementą, kadangi atsakovas yra Baltarusijos pilietis, kurio gyvenamoji vieta šiuo metu Lietuvos Respublikoje yra nežinoma. Byloje esanti 2022 m. kovo 7 d. VĮ Registrų centro pažyma apie asmens duomenis patvirtina, kad atsakovas iki 2019 m. liepos 24 d. nuolat gyveno Baltarusijoje, nuo 2019 m. liepos 25 d. iki 2020 m. balandžio 16 d. gyvenamoji vieta buvo deklaruota Lietuvos Respublikoje, tačiau panaikinta pasibaigus leidimui laikinai gyventi (duomenys neskelbtini). Atsakovas S. K. 2021 m. gruodžio 21 d. kreipėsi su prašymu į Darbo ginčų komisiją, prašyme nurododamas savo gyvenamosios vietos adresu, jo gyvenamosios vietos adresą taip pat nėra nurodytas ir kituose nei Darbo ginčų komisijai, nei teismui pateiktuose dokumentuose.
26. [CPK](#) VII dalies nuostatos, reglamentuojančios bylų su tarptautiniu elementu procesą, prioritetą suteikia tarptautinėms sutartims, kurių dalyvė yra Lietuvos Respublika ([CPK 780 straipsnis](#)). Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, tai reiškia, kad jei tarptautinėse sutartyse tam tikri klausimai reglamentuoti kitaip nei [CPK](#) VII dalyje, taikomos tarptautinių sutarčių taisyklės.
27. Kadangi atsakovas yra Baltarusijos pilietis, todėl, anot apeliacinės instancijos teismo, analizuotinos 1992 m. spalio 20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose normos. Sutarties 20 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiekvienos susitariančiosios šalies teismai kompetentingi nagrinėti civilines ir šeimos bylas, jeigu atsakovas turi jos teritorijoje gyvenamąją vietą ir jei ši Sutartis nenustato kitaip.
28. Sprendžiant dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėjamu atveju yra aktualūs [CK](#) 2.17 straipsnyje įtvirtinti gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai. Gyvenamajai vietai nustatyti yra aktualūs duomenys, susiję su asmens faktiniu buvimu tam tikros valstybės teritorijoje atitinkamu laikotarpiu, *inter alia* (be kita ko), duomenys, susiję su šio asmens darbo vieta ([CK 2.16 straipsnio](#) 2 dalis).
29. Tuo atveju, jei atsakovas byloje yra užsienio valstybės pilietis, kuriam taikytinas reikalavimas turėti Lietuvoje tinkamą gyvenamąją patalpą, besitęsiančių darbo santykių Lietuvoje faktas yra pakankamas pagrindas teismui spręsti dėl darbuotojo gyvenamosios vietos Lietuvoje ir Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti kilusį darbo ginčą dėl teisės. Byloje duomenų, kad atsakovas tebeturėtų besitęsiančius darbinis santykius Lietuvos Respublikoje, nėra, todėl sprendta, jog šiuo aspektu nėra pagrindo vertinti, kad atsakovas turi gyvenamąją vietą Lietuvoje. Ieškovė pati nurodė nežinanti, ar atsakovui leidimas laikinai gyventi Lietuvoje yra pratęstas, tuo tarpu iš teismo išreikalautų duomenų nustatyta, kad toks leidimas atsakovui nėra pratęstas, juo labiau kad nėra duomenų apie esamus darbinis santykius ar kitokius ryšius Lietuvos Respublikoje. Dėl to, ieškovei nepateikus priešingų įrodymų, kad atsakovas turi gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, teismas nusprendė, jog labiau tikėtina, kad jis tokios neturi ([CPK](#) 178 straipsnis).
30. Darbo ginčus nagrinėjančių organų (darbo ginčų komisijos ir teismo) kompetencijos nustatymo principus reglamentuoja [DK 215 straipsnis](#). Pagal šio straipsnio 3 dalį, jeigu darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, darbdavio inicijuojamas darbo ginčas dėl teisės turi būti nagrinėjamas toje kitoje valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti šio kodekso nustatyta tvarka.
31. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta nuostata, draudžianti darbdaviui inicijuoti darbo ginčą dėl teisės kitoje nei darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, yra imperatyvi ir laikytina *lex specialis* (specialioji įstatymo norma) [DK 215 straipsnio](#) 2 dalies atžvilgiu. Nuo šios nuostatos galima nukrypti tik esant dviem kumulatyvioms sąlygoms: 1) šalys susitarė kilusį ginčą nagrinėti Lietuvoje [DK](#) nustatyta tvarka ir 2) toks susitarimas buvo sudarytas jau kilus ginčui tarp šalių. Nesant šių sąlygų Lietuvos darbo ginčus nagrinėjantys organai turi atsisakyti nagrinėti tokį ginčą. Kartu pažymėtina, kad [DK 215 straipsnio](#) 3 dalies nuostata siekiama apsaugoti silpnesniąją darbo sutarties šalį jos interesams palankesnėmis jurisdikcijos taisyklėmis, todėl ji taikytina tik tuo atveju, jei darbo ginčas dėl teisės yra inicijuojamas darbdavio. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turintis darbdavys sudaro darbo sutartį su kitoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčiu darbuotoju, pastarasis bet kada turi teisę inicijuoti individualų darbo ginčą dėl teisės Lietuvos darbo ginčus nagrinėjančiuose organuose. Jei užsienio valstybėje nuolat gyvenantis darbuotojas inicijuoja ginčą darbo ginčų komisijoje Lietuvoje, su šios komisijos sprendimu nesutinkantis darbdavys neprivalo kreiptis į darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismus dėl Lietuvoje darbo ginčų komisijos išnagrinėto ginčo kitokio išsprendimo ([DK 231 straipsnis](#)), kadangi Lietuvoje ikiteismine tvarka išnagrinėto darbo ginčo perkėlimas į teismus nepradedą naujo darbo ginčo. Tokį šios teisės normos aiškinimą patvirtina ir šią normą aiškinantis komentaras (Davulis, T. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2018, p. 596) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-145-823/2020).
32. Atsižvelgdamas į tai, kad darbo ginčo nagrinėjimą ikiteismine tvarka darbo ginčų komisijoje Lietuvoje nagrinėjamu atveju inicijavo darbuotojas, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta išimtis šioje byloje netaikytina, o sprendžiant dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti kilusį ginčą turi būti vadovaujama [DK 215 straipsnio](#) 2 dalimi, nukreipiančia į atitinkamas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis (1992 m. spalio 20 d. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių

III. Kasacinių skundų teisiniai argumentai

33. Kasaciniu skundu ieškovė prašo Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 4 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutartį, kuriomis išspręstas ieškovės ieškinio atsakovui A. B. dėl darbo ginčo priėmimo klausimas, panaikinti ir perduoti klausimą dėl jurisdikcijos nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 33.1. Teismai, nustatydami jurisdikciją? pagal Sutarties 20 straipsnio 1 dalies nuostatas, netinkamai taikė šios Sutarties 20 straipsnio 2 dalies normą?.
- 33.2. Pirmosios instancijos teismas padarė nepagrįstą išvadą, kad atsakovo gyvenamoji vieta yra Baltarusijoje. Byloje nėra duomenų apie atsakovo gyvenamąją vietą, todėl teismo išvada apie atsakovo gyvenamąją vietą Baltarusijoje nėra pagrįsta jokiais bylos įrodymais ir laikytina tik prielaida.
- 33.3. Teismai, padarė? išvadą, kad ginčas nėra teisingas Lietuvos Respublikos teismams nenustačius atsakovo gyvenamosios vietos, privilejo įsitikinti, ar ginčo teisingumui netaikytina Sutarties 20 straipsnio 2 dalyje nurodyta norma, t. y. kai susitariančiųjų šalių? teismai kompetentingi nagrinėti bylas ir kitais atvejais, esant raštu sudarytam šalių susitarimui. Tačiau, kaip matyti iš byloje esančios medžiagos, tarp Darbo ginčų komisijos pateiktų duomenų teismui darbo sutartis nebuvo pateikta. Todėl teismai turėjo sudaryti galimybę? ieškovei pateikti papildomus įrodymus, tačiau ši ieškovės teisė buvo pažeista, kadangi tą pačią dieną – 2022 m. kovo 4 d., ieškovei net nepėjus tinkamai susipažinti su gauta Darbo ginčų komisijos bylos medžiaga, buvo priimtas neteisėtas ir nepagrįstas procesinis sprendimas atsisakyti priimti ieškinį. Ieškovei nebuvo žinoma aplinkybė, kad komisija priėmė sprendimą neturėdama darbo sutarties. Šis įrodymas galėjo turėti esminę reikšmę sprendžiant dėl teisingumo, kadangi minėto įrodymo pagrindu turėtų būti sprendžiama dėl Sutarties 20 straipsnio 2 dalyje nurodytos normos taikymo. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsisakė priimti įrodymą byloje, taip pažeisdamas [CPK](#) 314 ir 782 straipsnius, todėl apie teisingumą nuspręsta neatsižvelgus į? Sutarties 20 straipsnio 2 dalį.
- 33.4. Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentare dėl [DK 215 straipsnio](#) 3 dalies ir [DK 231 straipsnio](#) aiškinimo nurodoma, kad jei užsienio valstybėje nuolat gyvenantis darbuotojas inicijuoja ginčą darbo ginčų komisijoje Lietuvoje, su šios komisijos sprendimu nesutinkantis darbdavys neprivalo kreiptis į? darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismus dėl Lietuvoje darbo ginčų komisijos išnagrinėto ginčo kitokio išsprendimo ([DK 231 straipsnis](#)), kadangi Lietuvoje ikiteismine tvarka išnagrinėto darbo ginčo perkėlimas į? teismus nepradedama naujo darbo ginčo (Davulis, T. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2018, p. 596). Su tokiu šių normų aiškinimu sutinkama ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#)).
- 33.5. Atsižvelgiant į? nurodyta? aiškinimą? ir į? tai, kad ikiteismine tvarka išnagrinėto ginčo sprendimas jau turi teises pasekmes (skubus sprendimo vykdymas), o darbuotojas, inicijuojantis ginčą, vengia nurodyti savo gyvenamąją vietą?, yra pažeidžiama DK 2 straipsnio 4 punkte nustatyta darbo teisės subjektų? lygybė?.
- 33.6. [CK 2.16 straipsnio](#) 2 dalyje reglamentuojama, kad vienas iš kriterijų, nustatančių? asmens gyvenamąją vietą?, yra jo darbo vieta. Tai reiškia, kad konkrečioje situacijoje asmeniui vengiant nurodyti duomenis apie savo gyvenamąją? vietą?, įstatymas nustato galimybę? taikyti šį kriterijų. Todėl teismai, sprenddami dėl teisingumo, netinkamai taikė [CK 2.16 straipsnio](#) 2 dalį ir 2.17 straipsnio 3 dalį, dėl to susidarė ieškovės pažeistų teisių gynimo vakuumas, kai atsiradus taikomoms teisinėms pasekmėms (ikiteisminio ginčo sprendimo vykdymas) šalis negali įgyvendinti savo teisės kreiptis į teismą dėl pažeistų teisių gynimo.
34. Kitu kasaciniu skundu ieškovė prašo Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 4 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutartį, kuriomis išspręstas ieškovės ieškinio atsakovui S. K. dėl darbo ginčo priėmimo klausimas, panaikinti ir perduoti klausimą dėl jurisdikcijos nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 34.1. Byloje nustatytų faktinių aplinkybių pagrindu teismai padarė nepagrįstą išvadą, kad atsakovo gyvenamoji vieta Baltarusijoje. Byloje duomenų apie atsakovo gyvenamąją vietą nėra, todėl išvados dalis apie atsakovo gyvenamąją vietą Baltarusijoje nėra pagrįsta jokiais bylos įrodymais, ji laikytina tik prielaida.
- 34.2. Pagal Sutarties 20 straipsnio 2 dalies nuostatas, susitariančiųjų šalių teismai kompetentingi nagrinėti bylas ir kitais atvejais, esant raštiškam šalių susitarimui. Tai reiškia, kad sprenddamas dėl teisingumo teismas turėjo įsitikinti, ar šalys nėra susitarusios darbo ginčo spręsti Lietuvos teisme. Teismai ginčo byloje vertino Darbo ginčų komisijos pateiktus duomenis apie šalis siejusius darbo teisinius santykius, rėmėsi šiais duomenimis, tačiau byloje nėra pateikta darbo sutartis. Dėl to teismas, sprenddamas dėl teisingumo, turėjo įsitikinti, kad darbo sutartis nenustato kitokio šalių ginčo sprendimo teisingumo, ir, siekdamas pašalinti abejones, pasiūlyti ieškovei pateikti su tuo susijusius įrodymus.
- 34.3. Remiantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaru dėl [DK 215 straipsnio](#) 3 dalies ir [DK 231 straipsnio](#) aiškinimo, jei užsienio valstybėje nuolat gyvenantis darbuotojas inicijuoja ginčą darbo ginčų komisijoje Lietuvoje, su šios komisijos sprendimu nesutinkantis darbdavys neprivalo kreiptis į? darbuotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismus dėl Lietuvoje darbo ginčų komisijos išnagrinėto ginčo kitokio išsprendimo ([DK 231 straipsnis](#)), kadangi Lietuvoje ikiteismine tvarka išnagrinėto darbo ginčo perkėlimas į? teismus nepradedama naujo darbo ginčo. Atsižvelgiant į nurodytą aiškinimą ir į? tai, kad ikiteismine tvarka išnagrinėto ginčo sprendimas jau turi teises pasekmes (skubus sprendimo vykdymas), o darbuotojas, inicijuojantis ginčą, vengia nurodyti savo gyvenamąją vietą, yra pažeidžiama DK 2 straipsnio 4 punkte deklaruojama darbo teisės subjektų lygybė. Šiuo atveju susidaro situacija, kad darbdavė, kaip šalis, negali ginti pažeistų savo teisių, nes darbuotojas nėra nurodęs jokių duomenų apie savo gyvenamąją vietą. [CK](#) 2.17 straipsnio 2 dalis nustato, kad jeigu fizinio asmens gyvenamoji vieta nežinoma arba ją nustatyti neįmanoma, tokio asmens gyvenamąją vietą laikoma paskutinė žinoma jo gyvenamoji vieta. Byloje nurodyta paskutinė žinoma atsakovo gyvenamoji vieta Lietuvoje – Šilutės r. sav., Šilutės sen., Pagrynių k., Ažiulio g. 6. Byloje taip pat nustatyta, kad, kreipdamasis į ikiteisminę ginčo nagrinėjimo instituciją, atsakovas nenurodė jokių duomenų apie savo gyvenamąją vietą, t. y. įgyvendindamas savo teises jis pažeidė savo pareigą, nurodytą [CK 2.17 straipsnio](#) 3 dalyje.

Išplėstinė teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

35. Remiantis [DK](#) įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, individualūs darbo ginčai dėl teisės skirstomi į:

- 35.1. darbo ginčus, kuriems taikytina privaloma išankstinė nagrinėjimo (sprendimo) ne teisme tvarka. [DK 220 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad darbo santykių dalyvis, kuris mano, kad kitas darbo teisės subjektas pažeidė jo teises dėl darbo teisės normų ar abipusių susitarimų nevykdymo ar netinkamo jų vykdymo, į darbo ginčų komisiją su prašymu išnagrinėti darbo ginčą dėl teisės privalo kreiptis per tris mėnesius, o neteisėto nušalinimo, neteisėto atleidimo iš darbo ir kolektyvinės sutarties pažeidimo atvejais per vieną mėnesį nuo tada, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie jo teisių pažeidimą. Remiantis [DK 231 straipsnio](#) 1 dalimi, darbo ginčo šaliai nesutinkant su darbo ginčų komisijos sprendimu, taip pat darbo ginčų komisijai priėmus sprendimą atsisakyti atnaujinti praleistą terminą kreiptis į darbo ginčų komisiją su prašymu išnagrinėti darbo ginčą dėl teisės, darbo ginčo šalis per vieną mėnesį nuo darbo ginčų komisijos sprendimo priėmimo dienos turi teisę pareikšti ieškinį dėl darbo ginčo dėl teisės išnagrinėjimo teisme, vadovaudamasi [CPK](#) nuostatomis;
 - 35.2. darbo ginčus, kuriems netaikytina privaloma išankstinė nagrinėjimo (sprendimo) ne teisme tvarka, t. y. kurie nagrinėjami tiesiogiai teisme. Tokie ginčai reglamentuojami, pavyzdžiui, [DK 105 straipsnio](#) 2 dalyje, 171 straipsnio 14 dalyje, 220 straipsnio 3 dalyje ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-27-701/2019, 34 punktas).
36. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad jeigu [DK](#) ar kituose įstatymuose nenustatyta kitos tam tikro individualaus darbo ginčo dėl teisės nagrinėjimo (sprendimo) tvarkos ir darbo ginčo šalys nėra sutarusios dėl jo nagrinėjimo komerciniame arbitraže, tokio darbo ginčo nagrinėjimui (sprendimui) yra nustatyta privaloma išankstinė nagrinėjimo (sprendimo) ne teisme tvarka, jo nagrinėjimas (sprendimas) priskiriamas darbo ginčų komisijos kompetencijai ir dėl tokio individualaus darbo ginčo išnagrinėjimo darbo ginčo šalis turi kreiptis į darbo ginčų komisiją. Jeigu asmuo kreipėsi į teismą nesilaikydamas ginčo išankstinės nagrinėjimo ne teisme tvarkos, teismas atsisako priimti ieškinį arba palieka jį nenagrinėtą ir išaiškina ieškovui teisę pasinaudoti ginčo nagrinėjimo ne teisme tvarka ([CPK 412 straipsnio](#) 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-27-701/2019, 34 punktas).
37. Pagal [DK 216 straipsnio](#), nustatančio darbo ginčus nagrinėjančius organus, 1 dalį darbo ginčus dėl teisės nagrinėja: i) darbo ginčų komisija (1 punktas); ii) teismas (2 punktas). Darbo ginčai dėl teisės taip pat gali būti nagrinėjami komerciniame arbitraže pagal Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymą, jeigu dėl tokio nagrinėjimo sutaria darbo ginčo šalys vėliau, negu kilo ginčas ([DK 216 straipsnio](#) 2 dalis).
38. Pagal [DK 215 straipsnio](#) 1 dalį darbo ginčus nagrinėjantys organai [DK](#) nustatyta tvarka gali nagrinėti visus darbo ginčus, kurie kyla iš darbo santykių, susiklostančių ar vykdomų Lietuvos Respublikos teritorijoje, arba kuriuose darbdavys priklauso Lietuvos Respublikos jurisdikcijai, jeigu kiti įstatymai, Europos Sąjungos darbo teisės normos ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip. Pagal [DK 215 straipsnio](#) 2 dalį civilinėse bylose, kylančiose dėl darbo ginčų dėl teisės, teisingumas nustatomas pagal [CPK](#) taisykles, jeigu Europos Sąjungos darbo teisės normos ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitaip. Vadovaujantis [DK 215 straipsnio](#) 3 dalimi, jeigu darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, darbdavio inicijuojamas darbo ginčas dėl teisės turi būti nagrinėjamas toje kitoje valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti šio kodekso nustatyta tvarka.
39. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad [DK 215 straipsnio](#) 3 dalis nustato specialiąją tarptautinės jurisdikcijos nustatymo taisyklę tais atvejais, kai darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje ir darbo ginčą dėl teisės inicijuoja darbdavys. Tokiu atveju toks ginčas turi būti nagrinėjamas toje kitoje valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti [DK](#) nustatyta tvarka. Šios jurisdikcijos taisyklės tikslas – apsaugoti silpnesniąją darbo sutarties šalį jos interesams palankesnėmis jurisdikcijos taisyklėmis, todėl ji taikytina tik tuo atveju, jei darbo ginčas dėl teisės yra inicijuojamas darbdavio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-145-823/2020, 21 punktas).
40. Kaip minėta šios nutarties 35–36 punktuose, tam tikri darbo ginčai dėl teisės [DK](#) nurodytais atvejais gali būti nagrinėjami tiesiogiai teisme, o visais kitais atvejais, kai tai įstatyme nenustatyta, darbo ginčams dėl teisės taikoma privaloma išankstinė darbo ginčų sprendimo ne teisme tvarka. Atsižvelgiant į tai, tais atvejais, kai tam tikro darbo ginčo dėl teisės su tarptautiniu elementu nagrinėjimas [DK](#) nustatytas tiesiogiai teisme, teismo tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti tokį ginčą klausimas sprendžiamas remiantis [DK 215 straipsnio](#) 1 ir 2 dalimis, pirmiausia įvertinant 2 dalyje nustatytas taisykles, atsižvelgiant į kreipimosi į teismą metu esančias aplinkybes. Tai reiškia, kad teismas, sprendžiamas klausimą, ar turi tarptautinę jurisdikciją nagrinėti darbo ginčą dėl teisės, tiesiogiai nagrinėtiną teisme, šį klausimą pirmiausia turi spręsti pagal [DK 215 straipsnio](#) 2 dalį, nukreipiančią, be kita ko, į Europos Sąjungos darbo teisės normas ar Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis. Tik nenustatęs šiuose teisės šaltiniuose ginčo santykiui taikytinų jurisdikcijos taisyklių, teismas turi įvertinti, ar neturi jurisdikcijos nagrinėti ginčą dėl teisės pagal atitinkamas [CPK](#) tarptautinės jurisdikcijos taisykles ([DK 215 straipsnio](#) 2 dalis) ir pagal [DK 215 straipsnio](#) 1 dalį tiek, kiek ji nustato darbo ginčus nagrinėjančių organų (įskaitant ir teismų) jurisdikciją nagrinėti visus darbo ginčus, kurie kyla iš darbo santykių, susiklostančių ar vykdomų Lietuvos Respublikos teritorijoje, arba kuriuose darbdavys priklauso Lietuvos Respublikos jurisdikcijai. Tuo tarpu kai darbo ginčui dėl teisės su tarptautiniu elementu taikoma privaloma įstatyme nustatyta išankstinė tokių ginčų sprendimo ne teisme tvarka darbo ginčus nagrinėjančiame organe – darbo ginčų komisijoje, tokio ginčo tarptautinės jurisdikcijos klausimas sprendžiamas tik remiantis [DK 215 straipsnio](#) 1 dalimi. Tokiu atveju tarptautinės jurisdikcijos klausimas sprendžiamas darbo ginčų komisijoje pagal kreipimosi į ją metu buvusias aplinkybes, o tokio darbo ginčo šaliai kreipusis į Lietuvos teismą po darbo ginčų komisijos sprendimo, teismas, sprendžiamas ieškinio priimtumo klausimą, tarptautinės jurisdikcijos klausimo pakartotinai (iš naujo) nesprenžia, taigi, ir [DK 215 straipsnio](#) 2 dalis tokiais atvejais netaikytina.
41. Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad šios nutarties 40 punkte nurodytas [DK 215 straipsnio](#) 1 ir 2 dalių aiškinimas netaikytinas tais atvejais, kai darbdavys darbo ginčą dėl teisės inicijuoja darbuotojo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, atžvilgiu, kadangi, kaip minėta šios nutarties 38 punkte, tokiais atvejais taikytina specialioji jurisdikcijos taisyklė, nustatyta [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje.
42. Nors [DK 231 straipsnyje](#) nustatyta, kad darbo ginčų komisijos sprendimas nėra apeliacijos ar sprendimo peržiūros dalykas, išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, tai nesudaro pagrindo padaryti išvadą, kad darbo ginčo šaliai pareiškus ieškinį teisme po darbo ginčų komisijos sprendimo tarptautinės jurisdikcijos klausimas turi būti sprendžiamas iš naujo. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad kitoks aiškinimas būtų iš esmės nesuderinamas su efektyvia teise į teisminę gynybą ir teisės į teisminę gynybą prieinamumo principu. Taip pat kitoks aiškinimas sudarytų sąlygas susiklostyti netoleruotinoms situacijoms (kuri ir susiklostė nagrinėjamoje byloje), kai darbo ginčo šalis (šiuo atveju Lietuvoje veikiantis darbdavys), nesutinkanti su Lietuvos darbo ginčų komisijos sprendimu, priimtu išnagrinėjus darbo ginčą dėl teisės, kurio nagrinėjimą Lietuvoje inicijavo darbuotojai, negali [DK](#) nustatyta tvarka pareikšti ieškinio Lietuvos Respublikos teisme, nes ieškinio pareiškimo metu nėra duomenų, kad darbuotojai (atsakovai pagal ieškinį) Lietuvoje turėtų darbo santykių ar gyvenamąją vietą, o ieškovas nukreipiamas į užsienio valstybės teismus, kai Lietuvoje jau priimti darbo ginčų komisijos sprendimai, kurie, per [DK 231 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytą vieno mėnesio terminą nepareiškus ieškinio teisme, tampa įsiteisėjusiais ir vykdytinais [CPK](#) nustatyta tvarka ([DK 229, 230 straipsniai](#)).
43. Tokį [DK 215 straipsnio](#) aiškinimą pagrindžia ir darbo teisės doktrina, kurioje nurodoma, kad jei užsienio valstybėje gyvenantis asmuo inicijuoja ginčą darbo ginčų komisijoje Lietuvoje, šios sprendimu nepatenkintas darbdavys neprivalo kreiptis į tos užsienio valstybės teismus dėl Lietuvoje darbo ginčų komisijoje išnagrinėto ginčo kitokio išsprendimo, kadangi Lietuvoje darbo ginčų komisijoje inicijuoto ginčo perkėlimas į teismą nereiškia naujo ginčo inicijavimo (Davulis, T. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2018, p. 596).

44. Šis [DK 215 straipsnis](#) normų aiškinimas koreliuoja, be kita ko, ir su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais teisės į teisminę gynybą priimanumo ir universalumo principais. Situacija, kai asmuo netenka galimybės savo civilinio pobūdžio teisių klausimą išspręsti teisme, gali priylgti su Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) reikalavimais nesuderinamam teisingumo principo paneigimui (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. vasario 28 d. sprendimas byloje *Tserkva Sela Sosulivka prieš Ukrainą*, peticijos Nr. 37878/02; 2011 m. birželio 21 d. sprendimas byloje *Zylkov prieš Rusiją*, peticijos Nr. 5613/04).
45. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-145-823/2020 išaiškinta, kad kai darbo ginčo nagrinėjimą ikiteismine tvarka darbo ginčų komisijoje Lietuvoje inicijuoja darbuotojas, [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta išimtis netaikytina, o teismui sprendžiamas ginčas turi būti vadovaujamas [DK 215 straipsnio](#) 2 dalimi ir darbo ginčo su tarptautiniu elementu jurisdikcijos klausimas sprendžiamas pagal ieškinių teismui pateikimo metu buvusias aplinkybes.
46. Išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į šios nutarties 40–44 punktuose nurodytus argumentus, konstatuoja, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#) pradėta formuoti teismų praktika dėl darbo ginčų dėl teisės su tarptautiniu elementu teisingumo šios nutarties 45 punkte nurodyta apimtimi keistina, išaiškinant, kad *kai darbo ginčui dėl teisės su tarptautiniu elementu taikoma įstatyme nustatyta privaloma išankstinė darbo ginčų dėl teisės sprendimo ne teisme tvarka darbo ginčų komisijoje, tokio ginčo jurisdikcijos klausimas sprendžiamas pagal DK 215 straipsnio 1 dalį darbo ginčų komisijoje, atsižvelgiant į kreipimosi į darbo ginčų komisiją metu buvusias jurisdikcijos klausimui išspręsti reikšmingas aplinkybes. Atitinkamai, darbo ginčo šaliai nesutinkant su Lietuvos darbo ginčų komisijos sprendimu, kreipusis į Lietuvos teismą, tarptautinės jurisdikcijos klausimas teismo iš naujo nesprendinas. Aplinkybių, nuo kurių priklauso tarptautinės jurisdikcijos klausimo išsprendimas, pasikeitimas po jurisdikcijai nustatyti aktualaus laiko momento (kreipimosi į darbo ginčų komisiją) nepanaikina Lietuvos darbo ginčus nagrinėjančių institucijų jurisdikcijos nagrinėti darbo ginčą dėl teisės.*
47. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad į darbo ginčų komisiją su reikalavimais darbdavėi kreipėsi darbuotojai (Baltarusijos Respublikos piliečiai), kurie ir inicijavo darbo ginčų dėl teisės nagrinėjimą privaloma įstatyme nustatyta tokių ginčų sprendimo ne teismo tvarka. Šių pareikštų reikalavimų pagrindų darbo ginčų komisija priėmė sprendimus, su šiais nesutikdama darbdavė pareiškė ieškinius teisme, prašydama, be kita ko, minėtus sprendimus panaikinti. Tai reiškia, kad ieškovės (darbdavės) kreipimasis į Lietuvos Respublikos teismus su ieškinais atsakovams buvo nulemtas darbuotojų kreipimosi į Lietuvos darbo ginčų komisiją ir šios komisijos sprendimų priėmimo. Taigi, šioje byloje nagrinėjamo darbo ginčų pradžia sutampa su darbuotojų kreipimais į Lietuvos darbo ginčų komisiją.
48. Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 20 straipsnyje reglamentuojama, kad kiekvienos susitariančiosios šalies teismai kompetentingi nagrinėti civilines ir šeimos bylas, jeigu atsakovas turi jos teritorijoje gyvenamąją vietą ir jei ši sutartis nenustato kitaip. Jie kompetentingi nagrinėti ieškinius, pareikštus juridiniams asmenims, jeigu šios šalies teritorijoje yra juridinio asmens valdymo įstaiga, atstovybė arba filialas (1 dalis). Susitariančiųjų šalių teismai kompetentingi nagrinėti bylas ir kitais atvejais, esant raštiškam šalių susitarimui (2 dalis). Kitokios jurisdikcijos taisyklės, taikytinos darbo ginčams, minėtoje tarptautinėje sutartyje nenustatytos.
49. Atsižvelgiant į tai, kad darbo ginčai dėl teisės darbo ginčų komisijoje buvo inicijuoti darbuotojų, Baltarusijos Respublikos piliečių, kurie pareiškė atitinkamus reikalavimus Lietuvoje veikiančiam darbdaviui, darytina išvada, kad šiuo atveju pirminėje darbo ginčų dėl teisės, kuriems nustatyta privaloma ginčų sprendimo ne teisme tvarka, nagrinėjimo stadijoje darbuotojų reikalavimai darbdaviui buvo pareikšti pagal Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 20 straipsnio 1 dalyje nustatytas jurisdikcijos taisykles, t. y. tos šalies teritorijoje, kurioje yra juridinio asmens (darbdavio) valdymo įstaiga. Todėl šioje ginčo dalyje Lietuvos darbo ginčų komisijai priklausė jurisdikcija nagrinėti kilusius darbo ginčus dėl teisės ir priimti atitinkamus sprendimus, o darbo ginčams persikelti į teismą, tarptautinės jurisdikcijos klausimas pakartotinai nesprendinas.
50. Nagrinėjamu atveju teismai, sprenddami dėl Lietuvos teismų jurisdikcijos nagrinėti ieškovės pareikštą ieškinį atsakovams (darbuotojams, Baltarusijos Respublikos piliečiams) po to, kai šių darbuotojų iniciatyva Lietuvoje buvo išnagrinėtas darbo ginčas ne teismo tvarka darbo ginčų komisijoje, padarė išvadą, kad šie ieškiniai neteismingi Lietuvos Respublikos teismams, nes teismai nenustatė, kad ieškinių pateikimo metu atsakovai būtų dirbę Lietuvoje ir būtų turėję joje gyvenamąją vietą. Šiuos sprendimus teismai grindė minėta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#) ir joje pateiktais išaiškinimais tarptautinės jurisdikcijos klausimais.
49. Išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į šios nutarties 49 punkte padarytas išvadas ir šios nutarties 46 punkte pateiktą išaiškinimą, konstatuoja, kad teismai nepagrįstai atsisakė priimti kaip neteismingus Lietuvos teismams ieškovės pareikštus ieškinius dėl tos dalies, kuria ji nesutinka su darbo ginčų komisijos priimtais sprendimais.
50. Kita vertus, ieškiniuose ieškovė taip pat suformulavo atskirus reikalavimus dėl nuostolių atlyginimo iš atsakovų priteisimo. Tačiau nagrinėjamu atveju byloje teismai netyrė ir nevertino, ar šie reikalavimai buvo pareikšti ir nagrinėti darbo ginčų komisijoje.
51. Pagal [CPK 353 straipsnio](#) 1 dalį kasacinis teismas nagrinėja teisės klausimus ir pateikia teisės taikymo išaiškinimus, o faktinių aplinkybių nustatymas, jų vertinimas priklauso pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų kompetencijai, kai yra įvertintos visos reikšmingos faktinės aplinkybės bei šalims yra suteikiamos visos [CPK](#) nustatytos procesinės galimybės teikti argumentus, pagrindžiančius jų poziciją, taip sudarant sąlygas įgyvendinti teisę į veiksmingą teisminę gynybą.
52. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, aplinkybė, ar ieškovės reikalavimas dėl nuostolių atlyginimo pateko į kilusių darbo ginčų dėl teisės su atsakovais nagrinėjimo ribas sprendžiant juos darbo ginčų komisijoje, yra svarbi sprendžiant, ar šiais ieškinių reikalavimais nėra inicijuojamas naujo, darbo ginčų komisijoje nenagrinėto darbo ginčo dėl teisės nagrinėjimas, ar vis dėlto tai yra darbo ginčų komisijoje išnagrinėtų darbo ginčų tęsia. Kaip minėta, vadovaujantis [DK 215](#) straipsnio 3 dalimi, jeigu darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje, darbdavio inicijuojamas darbo ginčas dėl teisės turi būti nagrinėjamas toje kitoje valstybėje, nebent šalys kilus ginčui susitarę ginčą nagrinėti šio kodekso nustatyta tvarka. Tai reiškia, kad nustačius, jog ieškovės reikalavimai dėl nuostolių atlyginimo priteisimo iš atsakovų darbo ginčų komisijoje nebuvo pareikšti, turėtų būti sprendžiama, ar tokiais darbdavės reikalavimais nėra inicijuojamas naujo, savarankiško darbo ginčo dėl teisės nagrinėjimas, kurio tarptautinio teisingumo klausimas atitinkamai sprendžiamas pagal [DK 215 straipsnio](#) 3 dalyje nustatytą taisyklę, kurios tikslas apsaugoti silpnesniąją darbo sutarties šalį jos interesams palankesnėmis jurisdikcijos taisyklėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#), 21 punktą).

Dėl bylos procesinės baigties

53. Išplėstinė teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi skundžiamus teismų procesinius sprendimus, konstatuoja, kad jie grindžiami Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-823/2020](#) pradėta formuoti teismų praktika, kuri šia išplėstinės teisėjų kolegijos nutartimi keičiama. Atsižvelgiant į tai, skundžiami procesiniai sprendimai naikintini ir ieškovės pateiktų ieškinių priėmimo klausimai grąžintini nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo, kadangi ieškinių priėmimo klausimas sprendžiamas išimtinai pirmosios instancijos teisme ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktas, 360 straipsnis).
54. Kiti kasacinių skundų argumentai vertintini kaip nesudarantys kasacinio nagrinėjimo dalyko, neturintys įtakos kitokio sprendimo byloje

priėmimui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl išplėstinė teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

55. Kasaciniam teismui nusprendus, kad byla perduotina iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti pirmosios instancijos teismui ([CPK 93 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsniu,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 4 d. nutartį, kuriomis atsisakyta priimti ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui A. B. (A. B.), bei Vilniaus apygardos teismo 2022 m. balandžio 7 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 4 d. nutartį, kuriomis atsisakyta priimti ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui S. K. (S. K.), panaikinti ir ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Inlux Service Europe“ ieškinį atsakovui A. B. (A. B.) ir atsakovui S. K. (S. K.) priėmimo klausimus perduoti iš naujo nagrinėti Vilniaus miesto apylinkės teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Alė Bukaviniėnė

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys

Antanas Simniškis

Donatas Šernas

Algirdas Taminskas

Juratė Varanauskaitė